

RSU Sabiedrības veselības institūts

Zinātnieku brokastis
07.06.2023.

Lauma Sprinģe, Dr.med.
Pētniece

RSU

SABIEDRĪBAS VESELĪBAS INSTITŪTS

Anno 2017

5 gadu jubileja

26 pētnieki, zinātniskie asistenti un citi darbinieki

Galvenie pētniecības virzieni

- Veselības aprūpes sistēmas pilnveide
- Veselīga novecošanās un labklājības politika
- Seksuālā un reproduktīvā veselība
- Veselību ietekmējošie paradumi

13
realizētie
projekti

13
aktuālie
projekti

93
zinātniskās
publikācijas

165
tēzes un konferenču
raksti

Piesaistītais finansējums:

> 4 miljoni EUR

Pašreiz realizēto projektu tēmas

Seksuālā un
reproduktīvā veselība

Vērtībās balstīta
veselības aprūpe

Poliģenētiskā riska
kalkulators

HIV paštestu
ieviešana Latvijā

Dzemdes kakla vēža
personalizētais
skrīnings, HPV

Bulinga profilakse
skolās

Veselīga un labklājīga
novecošana

Skolēnu veselības
paradumi

Zāļu drošums,
pieņemamība,
zināšanas

Vides piemērotība
visu vecumu
iedzīvotājiem

Psihiskā veselība,
suicidāla uzvedība

Dzemdēs kakla vēža ierobežošana: inteligēti un personalizēti risinājumi vēža skrīningam

- EEA Financial Mechanism 2014-2021 Baltic Research Programme
- 2019.-2023.
- Mērķis – izstrādāt algoritmu personalizētā dzemdēs kakla vēža skrīningam

NVD sekundāro datu analīze (skrīninga izmeklējumi, skrīninga rezultāti, “vēža reģistra” dati), visas Latvijas sievietes (25-70 gadi), 2009.-2019.

Primārie dati – pašpaņemtie maksts paraugi HPV (16., 18., cits) noteikšanai + anketa (RAKUS Kolposkopijas centrs + 10 ĢĀ 5 reģionos)
n=1313

Atļauja sekot sekundārajiem datiem līdz 2032.gadam

Sagaidāmās personalizētā skrīninga pieņemamības (*anticipated acceptability*) noteikšana, kvalitatīvais pētījums – 20 sievietes + 12 makro un mezzo līmeņa eksperti

Towards elimination of cervical cancer: Intelligent and personalized solutions for cancer screening

Learn more

Risk based screening

Consultation with the community

RESEARCH

Open Access

An overview of cervical cancer epidemiology and prevention in the Baltic States

Una Kojalo¹, Anna Tisler², Kersti Pärna², Anda Kivite-Urtane^{1*}, Jana Zodzika¹, Mindaugas Stankunas³, Nicholas Baltzer⁴, Mari Nygard⁴ and Anneli Uuskula²

Population Health Management > VOL. 26, NO. 2 | Commentaries

normal

Population Health Management Involving a Personalized Health Care Approach: An Example with Cervical Cancer Screening

Mindaugas Stankūnas ✉, Kersti Pärna, Anna Tisler, Anda Kivite-Urtane, Jana Zodzika, Nicholas Baltzer, Jan Nygard, Mari Nygard, Mark Avery, and Anneli Uuskula

Published Online: 14 Apr 2023 | <https://doi.org/10.1089/pop.2023.0023>

Open access

Original research

BMJ Open Age-specific and genotype-specific carcinogenic human papillomavirus prevalence in a country with a high cervical cancer burden: results of a cross-sectional study in Estonia

Kersti Pärna ¹, Mari Nygård,² Anna Tisler,¹ Karolin Toompere,¹ Paul Naaber,^{3,4} Kaspar Ratnik,^{3,5} Anda Kivite Urtane,^{6,7} Jana Zodzika,^{6,8} Mindaugas Stankūnas,⁹ Nicholas Baltzer,^{10,11} Anneli Uuskula ¹

INTERNATIONAL
JOURNAL of CANCER

LETTER TO THE EDITOR

Comment on “The European response to the WHO call to eliminate cervical cancer as a public health problem”

Anna Tisler ✉, Mari Nygard, Anda Kivite-Urtane, Natalija Berza, Jana Zodzika, Mindaugas Stankunas, Nicholas Baltzer, Kersti Pärna, Anneli Uuskula

First published: 19 April 2023 | <https://doi.org/10.1002/ijc.34540>

2022.-
2024.

Valsts pētījumu programmas projekts biomedicīnā, medicīnas tehnoloģijās un farmācijā

VPP-EM-BIOMEDICĪNA-2022/1-0001

PROJEKTA MĒRĶIS

Projektu vada
Osvalds Pugovičs

Projekta mērķis ir izveidot nacionāla līmeņa pētniecisko platformu biomedicīnā, kas vērsta uz sabiedrības veselības izaicinājumu risināšanu RIS3 specializācijas jomā "Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas".

Projektu īsteno:
Latvijas Organiskās sintēzes institūts

IEGUVUMI

Finansējums: € 5 700 000

- Jaunu produktu, tehnoloģiju un metožu izstrāde, īstenojot pētnieciskos pilotprojektus
- Zinātnisko rezultātu uzlabošana, jo īpaši palielinot daudznozaru un starpiestāžu zinātnisko publikāciju skaitu
- Cilvēkresursu pētniecības kapitāla attīstīšana
- Zināšanu bāzes pilnveidošana, lai veicinātu sadarbību ar rūpniecību, tostarp slimnīcām, kā arī pieteiktu jaunus nacionāla un starptautiska līmeņa pētnieciskos projektus un iesaistītos starptautiskos pētniecības konsorcijs

VAIRĀK INFORMĀCIJAS

 <https://www.osi.lv/petnieciba/projekti/>

WP 8: Veselības aprūpē integrēta poliģenētiskā riska kalkulatora prototipa izveide biežāko multifaktoriālo slimību profilaksei un ārstēšanai Latvijā

- LBMC:

- Jāņa Kloviņa grupa – Metabolo slimību GWAS dati, bioinformātika, PRS aprēķinu modeļi, imputācijas optimizācija
- Dr. Vitas Rovītes grupa – populācijas un audzēju GWAS dati, fenotipiskie un reģistru dati, statistiskā analīze

- LU KPMI:

- Prof. Mārcis Leja – audzēju un populācijas GWAS dati, korelācijas ar klīniskajiem rādītājiem, ieviešanas rekomendāciju izstrāde
- Prof. Gustavs Latkovskis – dislipidēmijas GWAS dati, korelācijas ar klīniskajiem rādītājiem, ieviešanas rekomendāciju izstrāde

- RTU:

- Prof. Jānis Kampars – IT risinājumu izveide, sistēmas arhitektūra un validācija

- RSU:

- Prof. Anda Ķīvīte - Urtāne – PRS (polygenic risk scores) integrācija ar citiem riskiem, modeļi integrācijai veselības aprūpes sistēmā, veikspējas analīze

Latvijas Biomedicīnas
pētījumu un studiju centrs
biomedicīnas pētījumi un izglītība no ģenētikas līdz cilvēkam

Veselības aprūpē integrēta poligēnētiskā riska kalkulatora prototipa izveide biežāko multifaktoriālo slimību profilaksei un ārstēšanai Latvijā

Mērķis: Izveidot universālu Latvijas populācijai pielāgotu rīku poligēnētiskā riska aprēķināšanai, izvērtēt tā veikspēju biežāko multifaktoriālo slimību riska noteikšanai un izstrādāt rekomendācijas tā integrēšanai esošajos slimību profilakses un ārstēšanas programmās Latvijā.

Uzdevumi:

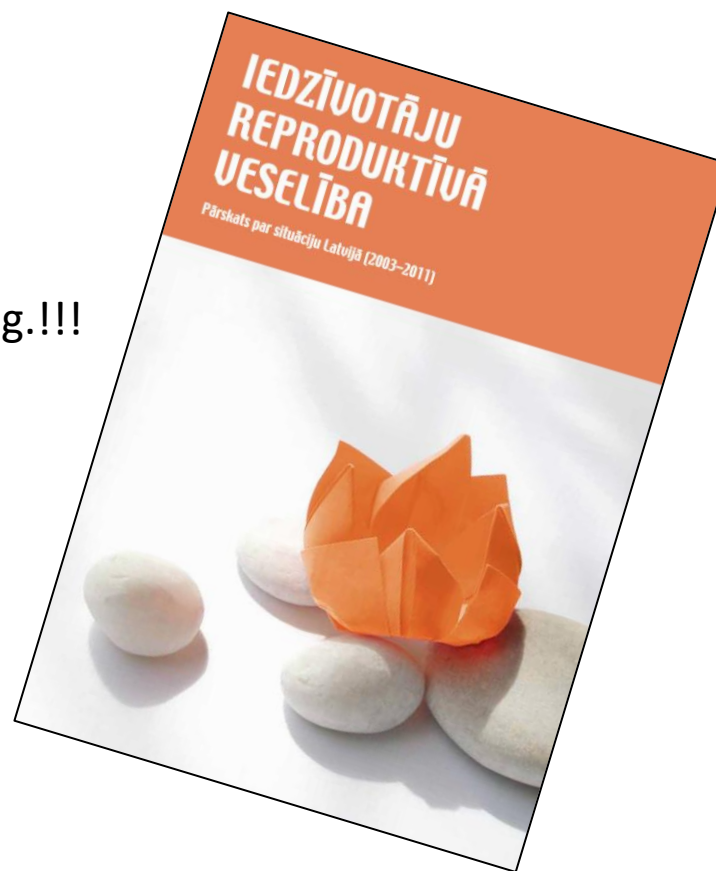
- Izmantojot VIGDB uzkrātos paraugus un genotipus izstrādāt Latvijas populācijai specifisku PRS aprēķinu algoritmus T2D, KS, krūts, kunģa, kolorektālā un prostatas vēža, greivsa un hašimoto vairogdziedzera slimībām
- Izmantojot Latvijas iedzīvotāju genomu variāciju referenci optimizēt variantu imputāciju izstrādājot atsevišķus rīkus
- Izveidot PRS kalkulatoru un vizualizācijas rīku multifaktoriālajām slimībām un validēt tā veikspēju risku salīdzinot ar citos pētījumos iegūto
- Jaunu rekomendāciju izstrāde slimību skrīninga un personalizētās terapijas risinājumiem, kas balstīti uz PRS selekcijas balstīto stratifikāciju

Rezultāti: Universāls medicīnas darbiniekiem, pacientiem un biznesa partneriem pieejams poligēnētiskā riska kalkulators (TRL3 > TRL5 System component architecture established. System tested in relevant testing environment as expected in the operational environment)

Pētījums par Latvijas iedzīvotāju seksuālās un reproduktīvās veselības ietekmējošiem faktoriem un paradumiem

- VM iepirkums
- 2019.-2023.
- Mērķis – noskaidrot seksuālās un reproduktīvās veselības stāvokļa izmaiņu un to ietekmējošo faktoru tendences 15–64 gadu vecu Latvijas iedzīvotāju vidū

Jaunākais pētījums – 2011.g.!!!

B6. Latvijā ir ieviesta vēža skrīninga programma, kuras ietvaros sievietes no 25 gadu vecuma tiek aicinātas uz dzemdes kakla izmeklējumiem. Vai pēdējo trīs gadu laikā esat saņēmusi uzaicinājumu uz šo apskati (skrīningu)?

<i>Lūdzu, atzīmējiet tikai vienu atbildi attiecīgajā stabiņā!</i>	Jā	1	
	Nē	2	<i>Pāriet pie jautājuma B8</i>
	Nezinu	3	<i>Pāriet pie jautājuma B8</i>

B6.1. Vai jūs ar šo uzaicinājumu devāties uz profilaktisko apskati (skrīningu)?

<i>Lūdzu, atzīmējiet tikai vienu atbildi attiecīgajā stabiņā!</i>	Jā	1
	Nē	2

B7. Kādi bija galvenie iemesli, kas kavēja Jūs apmeklēt profilaktisko apskati (neveicāt dzemdes kakla vēža skrīningu)?

<i>Lūdzu, atzīmējiet visas atbilstošās atbildes!</i>	Profilaktisko apskati veicu neatkarīgi no uzaicinājuma	1
	Uzaicinājuma teksts nebija saprotams	2
	Man šāda apskate nav nepieciešama	3
	Man nav laika šādas apskates apmeklēšanai	4
	Man nav naudas transporta izdevumiem	5
	Lai arī skrīnings ir bezmaksas, var būt citi papildus izdevumi (konsultācijas par rezultātiem, papildus izmeklējumi u.tml.)	6
	No uzaicinājuma nebija skaidrs, kas jā dara, lai apskati veiktu	7

B8. Latvijā ir ieviesta vēža skrīninga programma, kuras ietvaros sievietes no 50 gadu vecuma tiek aicinātas uz mamogrāfiju (*krūšu dziedzeru rentgenizmeklēšanu*). Vai pēdējo divu gadu laikā esat saņēmusi uzaicinājumu uz šo apskati (skrīningu)?

<i>Lūdzu, atzīmējiet tikai vienu atbildi attiecīgajā stabiņā!</i>	Jā	1	
	Nē	2	<i>Pāriet pie jautājuma B10</i>
	Nezinu	3	<i>Pāriet pie jautājuma B10</i>

B8.1 Vai Jūs ar šo uzaicinājumu devāties uz profilaktisko apskati (mamogrāfiju)?

<i>Lūdzu, atzīmējiet tikai vienu atbildi attiecīgajā stabiņā!</i>	Jā	1	<i>Pāriet pie jautājuma B10</i>
	Nē	2	

B9. Kādi bija galvenie iemesli, kas kavēja Jūs apmeklēt profilaktisko apskati (neveikt mamogrāfiju - *krūšu dziedzeru rentgenizmeklēšanu*)?

<i>Lūdzu, atzīmējiet visas atbilstošās atbildes</i>	Profilaktisko apskati veicu neatkarīgi no uzaicinājuma	1
	Uzaicinājuma teksts nebija saprotams	2
	Man šāda apskate nav nepieciešama	3
	Man nav laika šādas apskates apmeklēšanai	4
	Man nav naudas transporta izdevumiem	5
	Lai arī skrīnings ir bezmaksas, var būt citi papildus izdevumi (konsultācijas par rezultātiem, papildus izmeklējumi u.tml.)	6
	No uzaicinājuma nebija skaidrs, kas jādara, lai apskati veiktu	7

Paldies!

Sabiedrības veselības institūts

